

analysis of the reasons for the release of foreigners detained in the two prisons in Hainaut has shed light on certain specific features of the treatment reserved for them in the aftermath of the conflict. Finally, by placing the uncivil and the prison administration opposite each other, we studied the feeling of the uncivil towards the prison as well as the administration's view of it, stressing that its vision of the uncivil was shaped by the influence of public representations.

**De 'verraders' achter de tralies.
Een penitentiaire benadering van
de bestraffing van het incivisme:
de gedetineerden in de gevangenissen
van Bergen en Charleroi (1918-1925)**

FLORENTIN DAWAGNE

Dit artikel bekijkt een al eerder bestudeerd onderwerp vanuit een nieuwe invalshoek: die van het gevangeniswezen. Die benadering maakt het mogelijk binnen te treden in een juridische en penitentiaire wereld in verandering waarin de hervormingen van minister van Justitie Emile Vandervelde vermengd werden met de bestraffing van het incivisme.

De penitentiaire benadering die we ontwikkeld hebben is gebaseerd op een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van een gevarieerd bronnen-corpus zoals juridische en penitentiaire bronnen, de pers en tijdsdocumenten. Op basis van de 710 incivieken en illegaal verblijvende vreemdelingen opgesloten in de gevangenissen van Bergen en Charleroi tussen november 1918 en december 1925, hebben we een drievoudige problematiek ontwikkeld, waarin de aanhoudingen, het profiel van de gedetineerden en de penitentiaire praktijk centraal staan.

Het profiel van de Henegouwse inciviek toont aan dat de meesten werden veroordeeld voor hulp aan de vijand en verklikking. Verder blijkt dat de inciviek zich onderscheidde van de gedetineerde van gemeen recht door zijn hogere sociale afkomst. Verder hebben we aangetoond dat meer dan

de helft van de aanhoudingen door het militair gerecht in de eerste maanden gebeurden en dat er, als gevolg van het uitzonderlijke karakter, verschillende procedurefouten werden gemaakt.

De analyse van de motieven voor het beëindigen van de opsluiting van de vreemdelingen in beide Henegouwse gevangenissen brengt bepaalde specifieke kenmerken van hun behandeling na de oorlog aan het licht. Tenslotte hebben we door de inciviek en de gevangenisadministratie tegenover elkaar te plaatsen onderzocht hoe de inciviek zijn opsluiting beleefde en hoe de administratie hen bekeek, waarbij moet onderlijnd worden dat de visie op de inciviek bepaald werd door het gewicht van collectieve representaties.

**The 'Settler Moment' in Belgian
Africa: Europeans in the Belgian
Congo and Ruanda-Urundi
during the Second World War**

GUY BUD

This article examines the political trajectories of the European population of the Belgian Congo during the Second World War. In particular, it makes the case for the Second World War as a largely forgotten historical 'moment' of assertiveness. It argues that the unique circumstances presented by the conflict allowed the white population of the colony to make a pitch for an unprecedented level of political power and influence. Two particular aspects of this process are examined. First, the article considers the sense of political possibility created by new wartime contacts between the Belgian Congo and the rest of the continent, in particular the Union of South Africa. Second, it examines the colonial population's experimentation with new forms of political mobilisation. Though they would ultimately fail in their pursuit of a niche within the governance of the colony, their example helps us to think differently about the late colonial history of the Congo and, hopefully, by doing so offers something of a corrective to a focus on the war years as the prelude to decolonization.

Het 'kolonisator moment' in Belgisch Afrika: Europeanen in Belgisch Congo en Ruanda-Urundi tijdens de Tweede Wereldoorlog

GUY BUD

Dit artikel onderzoekt de politieke trajecten van de Europese bevolking in Belgisch Congo tijdens de Tweede Wereldoorlog. Met name, stelt het artikel de Tweede Wereldoorlog voor als een grotendeels vergeten 'historisch moment van assertiviteit'. Het beargumenteert dat de unieke omstandigheden van het conflict de blanke bevolking van de kolonie in staat stelden te grijpen naar een ongekend niveau van politieke macht en invloed. Twee specifieke aspecten worden onderzocht. Ten eerste gaat het artikel in op het gevoel van politieke mogelijkheden dat werd gecreëerd door de nieuwe contacten tussen Belgisch Congo en de rest van het continent, in het bijzonder de Unie van Zuid-Afrika. Ten tweede onderzoekt het de experimenten van de koloniale bevolking met nieuwe vormen van politieke mobilisatie. Hoewel ze uiteindelijk zouden falen in hun streven naar een aparte plek binnen het bestuur van de kolonie, helpt hun voorbeeld ons om anders te doen denken over de late koloniale geschiedenis van Congo. Op die manier vormt het een correctie op voor de visie van de oorlogsjaren als de opstap naar de kolonisatie.

Le "moment colonialisateur" en Afrique belge: Les Européens au Congo et au Ruanda-Urundi pendant la Seconde Guerre mondiale

GUY BUD

Cet article examine les trajectoires politiques des populations européennes au Congo belge pendant la Seconde Guerre mondiale. L'article présente la Seconde Guerre mondiale comme un "moment historique d'affirmation de soi" largement oublié. L'article avance que les circonstances uniques du conflit ont permis à la population blanche de la colonie d'atteindre un niveau sans précédent de pouvoir et d'influence

politiques. Deux aspects spécifiques sont examinés. Tout d'abord, l'article traite du sentiment de pouvoir politique engendré par les nouveaux contacts entre le Congo belge et le reste du continent, en particulier l'Union Sud-africaine. Deuxièmement, il examine les nouvelles formes de mobilisation politique expérimentées par la population coloniale. Bien que cette population ait finalement échoué dans sa tentative d'obtenir une place distincte dans l'administration de la colonie, ce phénomène nous encourage à repenser l'histoire coloniale tardive du Congo. Il représente un nouvel argument pour remettre en question l'affirmation selon laquelle les années de guerre furent un tremplin pour la décolonisation.

L'engagement de Conrad Detrez entre Europe et Amérique latine: un parcours militant des années 68

ELIE TEICHER

Le présent article vise à présenter les multiples engagements politiques de l'écrivain Conrad Detrez qui demeure principalement connu pour ses œuvres littéraires. Pourtant, il fut également militant politique, journaliste, traducteur et diplomate. La consultation des archives personnelles de l'auteur permet de retracer ses différents combats politiques et ses évolutions idéologiques. En effet, Conrad Detrez, d'abord militant chrétien, est ensuite séduit par le marxisme et la lutte révolutionnaire pour ensuite soutenir François Mitterrand et la social-démocratie. Les activités du journaliste se sont déployées entre l'Europe et l'Amérique latine et ont induit toute une série d'échanges et de circulations culturelles comme, par exemple, la diffusion de textes des philosophes occidentaux au Brésil ou la tentative de relier les luttes américaines à celles qui secouent l'Europe dans les années 1968. Le parcours de Detrez est à ce titre représentatif d'une génération qui s'est lancée dans la lutte tiers-mondiste avec pour objectif une société nouvelle, au Nord comme au sud, en Europe comme en Amérique. Interroger les différentes étapes de sa vie permet